

Innst. 487 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra Stortingets presidentskap

Innstilling fra Stortingets presidentskap om endringer i Stortingets forretningsorden mv.

Til Stortinget

1. Bakgrunn

Stortingets presidentskap legger med dette frem forslag om en rekke endringer i Stortingets forretningsorden og forslag til endringer i reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser § 9.

Forslaget bygger på rapporten fra reglementskomiteen, som ble avgitt til Stortingets presidentskap 29. mai 2017. Rapporten er trykket som Dokument 19 (2016–2017).

Alle de åtte partigruppene på Stortinget ble våren 2016 bedt om å utpeke et medlem hver til en ny reglementskomité. I tillegg oppnevnte presidentskapet første visepresident Marit Nybakk som leder av komiteen.

Stortingets presidentskap oppnevnte 16. juni 2016 en reglementskomité med følgende medlemmer:

- Stortingsrepresentant Marit Nybakk, leder
- Stortingsrepresentant Dag Terje Andersen
- Stortingsrepresentant Ingjerd Schou
- Stortingsrepresentant Helge André Njåstad
- Stortingsrepresentant Rigmor Andersen Eide
- Stortingsrepresentant Anne Tingelstad Wøien
- Stortingsrepresentant Trine Skei Grande
- Stortingsrepresentant Torgeir Knag Fylkesnes
- Stortingsrepresentant Rasmus Hansson

Anne Tingelstad Wøien ble fra 10. januar 2017 innvilget permisjon for å følge sjefskurset ved For-

svarets høyskole. Stortingsrepresentant Marit Arnstad ble av Stortingets presidentskap oppnevnt som nytt medlem av reglementskomiteen. Komiteen fikk følgende mandat:

«Komiteen skal gjennomgå og eventuelt fremme forslag om innholdsmessige endringer av Stortingets forretningsorden. Det kan f.eks. være aktuelt å presisere eller endre reglene i forretningsorden, skrive inn praksis eller foreta andre endringer i gjeldende prosedyrer.

Komiteen skal videre fremme forslag om eventuelle endringer i Reglement om register for stortingsrepresentantenes og regjeringsmedlemmenes verv og økonomiske interesser § 9 for så vidt gjelder spørsmålet om indirekte eierskap.

Komiteen står for øvrig fritt til å ta opp de temaer og forslag som den anser hensiktsmessig.

Komiteen trer sammen 1. oktober 2016 og skal levere sin rapport innen 1. mars 2017.»

Som sekretærer ble oppnevnt spesialrådgiverne Henning Jakobsen og Malin Nossum.

Ved beslutning i presidentskapet 23. februar 2017 fikk komiteen utsatt fristen for avlevering av rapport til etter påske 2017.

2. Sammendrag av Dokument 19 (2016–2017)

2.1 Oversikt

I reglementskomiteens rapport kapittel 2 er de enkelte forslag til endringer i forretningsordenen inn tatt, på enkelte punkter med flertalls- og mindretallsmerknader. Et sammendrag av forslagene er gitt i punkt 2.2 nedenfor. I rapportens kapittel 3 er det beskrevet en del øvrige endringer som arbeidsgruppen

har drøftet og vurdert, men som den ikke har villet fremme forslag om, eller som det ikke har vært flertall for, se punkt 2.3 nedenfor.

I kapittel 4 behandles forslag til endringer i reglement om register for stortingsrepresentantens verv og økonomiske interesser for så vidt gjelder indirekte eierskap, se punkt 2.4 nedenfor. I kapittel 5 fremmes forslag om endringer i stortingsgodtgjørelsesloven § 18 om bortfall og avkortning i fratredelsytelse og etterlønn. Reglementskomiteens forslag til endringer i stortingsgodtgjørelsesloven § 18 er fulgt opp i Innst. 459 L (2016–2017) fra Stortingets presidentskap og omtales derfor ikke nærmere i denne innstillingen.

I kapittel 6 i rapporten fra reglementskomiteen er det inntatt spesialmerknader til forslagene til endringer, og selve forslagene til bestemmelser finnes i kapittel 7.

2.2 Reglementskomiteens forslag til endringer i Stortingets forretningsorden

2.2.1 Opphevelse av § 5 annet punktum

Etter forretningsordenen § 5 annet punktum gis fungerende president melding om kortere forfall gjennom Stortingets administrasjon. I praksis administreres kortere forfall hvor det ikke er søkt permisjon av partigruppene gjennom den såkalte «utbyttingsordningen» uten at det gis noen slik særskilt melding til fungerende president. For å bringe forretningsordenen i samsvar med gjeldende praksis foreslår reglementskomiteen å oppheve § 5 annet punktum.

2.2.2 Sammensetning av fagkomiteene

Ifølge forretningsordenen § 13 annet ledd skal alle partigrupper ha minst ett medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Det har tidligere også har vært praksis og en uskreven regel at alle partier skal være representert i finanskomiteen. Denne ordningen har imidlertid vært fraveket i inneværende periode.

Reglementskomiteen mener at det er en klar svakhet med dagens system at ikke alle partier skal være representert i finanskomiteen. Utøvelse av bevilgningsmyndighet, herunder å sørge for at det hvert år vedtas et statsbudsjett, er en sentral funksjon for Stortinget, og finanskomiteen har som den eneste fagkomité et ansvar for å ivareta en samlet helhet i budsjettpolitikken. Dette tilsier at alle politiske partier bør være representert i finanskomiteen. Reglementskomiteen foreslår på denne bakgrunn at den tidligere uskrevene praksis om at alle partier skal være representert i finanskomiteen, nedfelles i forretningsordenen § 13. Det foreslås at Stortinget i særskilte til-

feller kan gi dispensasjon fra plikten til å være representert i finanskomiteen.

Komiteen mener videre at plikten til å ha et medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen bør erstattes med en rett til å ha et medlem i komiteen. Dette innebærer at det vil være opp til partiene selv å vurdere om de skal ha et fast medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

I dag kan partigrupper som ikke har fått medlem i alle komiteer etter en forholdsmessig representasjon, kreve at gruppens medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen også oppnevnes som medlem av en av de andre fagkomiteene. Reglementskomiteen foreslår at denne regelen erstattes med en regel om at partigrupper som ikke har fått medlem i alle komiteer, kan kreve at *enten* gruppens medlem i finanskomiteen *eller* gruppens medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen også oppnevnes som medlem av en av de andre fagkomiteene.

Reglementskomiteen påpeker for øvrig at det i tidligere stortingsperioder har vært fulgt en praksis hvor minst ett medlem av Stortingets presidentskap også har vært representert i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Denne praksisen har vært fraveket store deler av inneværende stortingsperiode. Reglementskomiteen mener det er en klar fordel om minst ett medlem av presidentskapet også er representert i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Dette gjør det enklere å ha en god dialog mellom kontroll- og konstitusjonskomiteen og presidentskapet, blant annet når det gjelder avklaring av prosedyremessige spørsmål i forbindelse med saker som er til behandling i komiteen.

2.2.3 Endringer i beskrivelsene av komiteenes ansvarsområder i § 14

Reglementskomiteen har foreslått en rekke endringer i beskrivelsen av de enkelte komiteenes ansvarsområder. Som et ledd i sitt arbeid, ba reglementskomiteen om innspill fra de ulike fagkomiteene.

Reglementskomiteens flertall, medlemmene Nybakk, Andersen, Schou, Njåstad og Arnstad, foreslår at § 14 nr. 2 og nr. 8 endres slik at ansvaret for regional planlegging flyttes fra energi- og miljøkomiteen til kommunal- og forvaltningskomiteen. Dette innebærer at ansvaret for plan- og bygningsloven samles i kommunal- og forvaltningskomiteen. Mindretallet, medlemmene Eide, Grande, Fylkesnes og Hansson, går inn for at ansvaret for regional planlegging blir liggende i energi- og miljøkomiteen.

Reglementskomiteens flertall, Nybakk, Andersen, Schou, Njåstad, Eide, Fylkesnes og Hansson, foreslår at kulturminnevern flyttes fra energi- og miljøkomiteen og tas inn i § 14 nr. 3 som et av familie- og kulturkomiteens ansvarsområder. Mindretallet,

medlemmene Arnstad og Grande, mener at dette saksområdet bør bli liggende i energi- og miljøkomiteen. I tilknytning til vurderingene av kulturminnevern er det også vurdert om ansvaret for små håndverksfag bør flyttes fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til familie- og kulturkomiteen, men reglementskomiteen foreslår ikke dette.

Reglementskomiteens flertall, alle utenom medlemmene Eide og Arnstad, foreslår at ansvaret for barnehager flyttes fra familie- og kulturkomiteen til utdannings- og forskningskomiteen, og at forretningsordenen § 14 nr. 7 justeres i tråd med dette. Medlemmene Eide og Arnstad mener at ansvaret for barnehager bør bli liggende i familie- og kulturkomiteen.

En samlet reglementskomité går inn for at saker om formues- og gjeldsforvaltning nevnes uttrykkelig blant finanskomiteens saksområder i § 14 nr. 4.

Reglementskomiteen går videre inn for at saker vedrørende kirke, tros- og livssynssamfunn flyttes fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen til familie- og kulturkomiteen, og at forretningsordenen § 14 nr. 3 og nr. 7 justeres i tråd med dette. Det foreslås i forlengelsen av dette at kirke-, utdannings- og forskningskomiteen endrer navn til utdannings- og forskningskomiteen.

Når det gjelder forskning, foreslår en samlet komité at utdannings- og forskningskomiteens koordinerende funksjon for forskning synliggjøres i forretningsordenen § 14. nr. 7. Mindretallet, medlemmet Hansson, foreslår i tillegg at alle forskningssaker samles i utdannings- og forskningskomiteen for å sikre en strategisk og politisk helhetlig prioritering av forskningsmidlene.

Reglementskomiteen foreslår at ansvaret for småbåter/fritidsbåter overføres fra næringskomiteen til transport- og kommunikasjonskomiteen, og at forretningsordenen § 14 nr. 11 justeres i tråd med dette.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmet Arnstad, foreslår at kontroll- og konstitusjonskomiteen i større grad bør rendyrke sin kontrollfunksjon og sitt ansvar for behandling av grunnlovssaker. Flertallet foreslår derfor at komiteens ansvar for budsjettsaker reduseres. Flertallet mener behandlingen av budsjettkapitlene til Kongehuset i større grad bør ses i sammenheng med behandlingen av sakene som gjelder de kongelige eiendommene. Flertallet foreslår at ansvaret for bevilgninger til Kongehuset overføres til kommunal- og forvaltningskomiteen, mens ansvaret for bevilgninger til Stortinget overføres til finanskomiteen. Forretningsordenen § 14 nr. 3, nr. 8 og nr. 9 foreslås justert i tråd med dette. Et mindretall, medlemmet Arnstad, mener at ansvaret for behandlingen av budsjettkapitlene til Kongehuset og Stortinget fremdeles bør ligge i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmet Eide, går inn for at ansvaret for behandling av meldinger fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret og saker som gjelder nemndas virksomhet flyttes fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til utenriks- og forsvarskomiteen, og at forretningsordenen § 14 nr. 9 og nr. 12 justeres i tråd med dette. En samlet komité foreslår at det regelfestes i § 14 nr. 6 at saker som gjelder Nasjonal institusjon for menneskerettigheters virksomhet, herunder behandling av årsmeldingen, skal behandles av justiskomiteen.

I tillegg til ovennevnte endringer i forretningsordenen foreslår en samlet reglementskomité enkelte mindre justeringer når det gjelder den praktiske avgrensingen mellom de ulike saksområdene. Disse endringene foranlediger ikke endringer i ordlyden i § 14, men får blant annet betydning for fordeling av budsjettkapitler og lovsaker mellom komiteene. Det foreslås at enkelte lover som berører boligformål flyttes fra justiskomiteen til kommunal- og forvaltningskomiteen, at ansvaret for budsjettkapitlene som gjelder SIVA flyttes fra kommunal- og forvaltningskomiteen til næringskomiteen, at ansvaret for nødnett flyttes fra transport- og kommunikasjonskomiteen tilbake til justiskomiteen, samt at ansvaret for saker som gjelder Jan Mayen flyttes fra transport- og kommunikasjonskomiteen til utenriks- og forsvarskomiteen.

2.2.4 Særlig om kontroll- og konstitusjonskomiteen

Reglementskomiteen har drøftet enkelte spørsmål som gjelder ansvarsdelingen mellom fagkomiteene og kontroll- og konstitusjonskomiteen, herunder behandlingen av den årlige meldingen til Stortinget om oppfølging av stortingsvedtak som inneholder anmodninger til regjeringen.

Reglementskomiteen mener at det er viktig med en samlet og systematisk gjennomgang i Stortinget av oppfølgingen av stortingsvedtak som inneholder anmodninger til regjeringen. Komiteen går derfor inn for at ordningen med en årlig stortingsmelding opprettholdes, og at den overordnede kontrollfunksjonen blir værende i kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Reglementskomiteen vil imidlertid understreke at det er viktig at også fagkomiteene har en reell vurdering av hvorvidt Stortingets vedtak er oppfylt. Det er i stor grad disse komiteene som har fremmet forslag til anmodningsvedtak i sine komitéinnstillinger, og det er derfor naturlig at de også vurderer regjeringens oppfølging.

Reglementskomiteen viser i denne forbindelse til at kontroll- og konstitusjonskomiteen ved behandlingen av den årlige meldingen til Stortinget om oppfølgingen av stortingsvedtak som inneholder anmodninger til regjeringen, har fulgt en uformell praksis der

komiteen først velger å innhente uttalelser fra fagkomiteene som grunnlag for sine eventuelle merknader. Denne praksisen har ikke vært nedfelt i forretningsordenen. Reglementskomiteen mener at innhenting av en faglig og politisk vurdering fra ansvarlig fagkomité heretter også formelt bør inngå som en del av kontroll- og konstitusjonskomiteens saksbehandling av stortingsmeldingen om oppfølgingen av anmodningsvedtak. Reglementskomiteen foreslår derfor at prosedyren for involvering av fagkomiteene forankres i forretningsordenen § 15 femte ledd.

Reglementskomiteen har videre enkelte vurderinger knyttet til forståelsen av begrepet «kontroll med forvaltningen» i forretningsordenen.

Begrepet «kontroll med forvaltningen», jf. forretningsordenen § 14 nr. 9, ble tatt inn i forretningsordenen ved behandlingen av Innst. S. nr. 146 (1991–92). Verken i presidentskapets innstilling eller i reglementskomiteens rapport, som er trykket som vedlegg til innstillingen, er det imidlertid foretatt en nærmere avgrensning av begrepet.

Reglementskomiteen ser at selve uttrykket «kontroll med forvaltningen» gir et vidt spillerom innenfor de overordnede konstitusjonelle rammer som gjelder for Stortingets kontroll med forvaltningen. Komiteen viser her til Fredrik Sejersted, *Kontroll og Konstitusjon* (2002), side 156, som legger til grunn at

«... ordlyden... ikke setter noen særlige skranke, og at kontrollkomiteen har fritt skjønn til å granske det den selve måtte finne nødvendig å ta opp av forhold i forvaltningen.»

Samtidig er det et alminnelige konstitusjonelt utgangspunkt at Stortinget bare kjenner statsråden. Johs. Andenæs/Arne Fliflet, *Statsforfatningen i Norge* (2006), side 494 har i denne sammenheng en noe annen tilnærming til ordlyden:

«Til tross for den vide ordlyd av bestemmelsen kan det ikke være meningen at komiteen skal være en generell kontrollinstans overfor forvaltningen, slik som Stortingets ombudsmann. Kontrollkomiteens undersøkelser må være begrenset til forhold som kan tenkes å føre til konstitusjonelt eller parlamentarisk ansvar for regjeringens medlemmer.»

Reglementskomiteens flertall, medlemmene Nybakk, Andersen, Schou, Njåstad, Eide og Grande, slutter seg til sistnevnte standpunkt. Flertallet mener altså at kontrollkomiteens undersøkelser kan og bør være begrenset til forhold som kan tenkes å føre til konstitusjonelt eller parlamentarisk ansvar for regjeringens medlemmer.

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmene Arnstad, Fylkesnes og Hansson, konstaterer at kontrollfunksjonen ikke er nærmere avgrenset i forretningsordenen, og at det også i den juridiske teorien er en viss uenighet om dens innhold og rekkevidde.

Den eventuelle utvikling som har skjedd i kontrollområdet til kontroll- og konstitusjonskomiteen, må sies å ha funnet sted innenfor de foreliggende rettslige rammer.

Reglementskomiteen foreslår for øvrig å presisere ordlyden i § 15 første ledd, slik at det fremstår tydelig at komiteens mindretallsrettigheter også omfatter adgangen til å beslutte undersøkelser etter at sak er åpnet.

2.2.5 Den utvidede utenriks- og forsvarskomité

Reglementskomiteen foreslår to endringer i § 16 om den utvidede utenriks- og forsvarskomité.

For det første foreslås § 16 første ledd, om at valgkomiteen i tillegg til komiteene nevnt i § 12 også oppnevner en utvidet utenriks- og forsvarskomité, opphevet, og at nåværende § 16 tredje ledd om komiteens sammensetning blir nytt første ledd. Den utvidede utenriks- og forsvarskomités sammensetning følger nå direkte av § 16 tredje ledd, og denne bestemmelsen har ved en inkurie ikke blitt opphevet tidligere.

For det andre foreslås det at § 16 fjerde ledd suppleres med en bestemmelse om at dersom lederen for partigruppen allerede er medlem av komiteen, kan partiet i tillegg til nestleder utpeke ytterligere ett varamedlem for lederen for partigruppen.

For å unngå for store variasjoner i deltakelsen fra møte til møte legges det til grunn at partigruppene oppnevner et fast varamedlem.

2.2.6 Nedsettelse av særskilte komiteer og oppnevning av medlemmer til disse

Reglementskomiteen viser til at særskilte komiteer erfaringsmessig benyttes i viktige saker hvor det gjør seg spesielt tunge politiske hensyn gjeldende. For å legge bedre til rette for Stortingets behandling av slike saker foreslår reglementskomiteen enkelte endringer i § 18. For det første foreslås det at det tas inn en regel om at innstilling om nedsettelse av en særskilt komité skal fremmes av Stortingets presidentskap. For det andre foreslår reglementskomiteen at også beslutning om oppnevning av medlemmer skal treffes av Stortinget i plenum, ikke av valgkomiteen. Det foreslås derfor at innstillingen fra Stortingets presidentskap også skal inneholde forslag til vedtak om sammensetning av den særskilte komité.

2.2.7 Komiteens møter når Stortinget ikke er samlet

Det følger av forretningsordenen § 20 tredje ledd at en komité kan tre sammen også når Stortinget ikke er samlet, og at Stortingets administrasjon skal underrettes om slike komité-samlinger. Reglementskomiteen viser til at det i dag er blitt vanlig at komitee-

ne benytter perioden når Stortinget ikke har møter i plenum, og da særlig august og september måned, til komitémøter, høringer og gjennomføring av komitéreiser. Reglementskomiteen foreslår at bestemmelsen i § 20 tredje ledd oppheves, da en ikke lenger ser behovet for en egen hjemmel i forretningsordenen for å kunne beramme komité-samlinger når Stortinget ikke er samlet.

2.2.8 Stemmelikhet ved valg i komiteene

Forretningsordenen § 26 annet ledd annet punktum slår fast at «bortsett fra ved valg» er komitéleders stemme utslagsgivende ved stemmelikhet.

Det har fra tid til annen oppstått tvil om valg av saksordfører er omfattet av bestemmelsen. Tvilen på dette punkt foreslås av reglementskomiteen avhjulpet med en mindre tilføyelse i ordlyden: « ... bortsett fra ved valg, *herunder valg av saksordfører*».

2.2.9 Avstemninger i komiteene

Forretningsordenen § 26 har regler om avstemninger i komiteene. Etter første ledd er et komitévedtak gyldig «når minst tre femtedeler av medlemmene har vært til stede og avgitt stemme». Reglementskomiteen har vurdert om det er grunn til å endre gyldighetskravet til simpelt flertall, dvs. ta inn «minst halvparten» i bestemmelsens ordlyd. Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmene Njåstad og Fylkesnes, vil ikke foreslå en slik endring, men foreslår derimot en presisering for å unngå eventuell tolkningstvil i de tilfeller hvor tre femtedeler ikke utgjør et helt tall. Dette kan etter flertallets oppfatning løses ved å ta inn «avrundet opp til nærmeste hele tall» i bestemmelsen.

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmene Njåstad og Fylkesnes, mener gode grunner taler for å endre gyldighetskravet til simpelt flertall. Dette skaper harmoni med Grunnlovens bestemmelser for Stortinget i plenum.

2.2.10 Komitéhøringer samtidig med møter i plenum

Etter forretningsordenen § 27 tredje ledd er det ikke adgang til å avholde høring i komiteene under behandlingen av grunnlovsforslag i Stortinget. Det er heller ikke adgang til å holde åpen kontrollhøring når det er møte i Stortinget, bortsett fra under den ordinære spørretimen.

Det er i dag ikke uvanlig at det holdes høringer samtidig med at det er møter i salen. Dette skaper utfordringer for representanter som både ønsker å delta på høringer i egen komité og debatter i plenum. På den ene side er høringer et viktig bidrag for å opplyse saker som er til behandling i fagkomiteene, og respekten for høringsinstanser som stiller i høringer,

tilsier også at komiteens medlemmer er til stede på høringene.

På den annen side er det ønskelig at representantene kan prioritere deltakelse i debatter i Stortingets plenum, også utenfor saksområdet til den komité vedkommende er medlem av. Dette gjelder spesielt viktige generelle politiske debatter som for eksempel trontaledebatten og finansdebatten. Utfordringene er generelt større for mindre partier med én eller et fåtalls representanter på Stortinget. Disse partiene er avhengige av at én og samme representant både kan dekke arbeidet i egen komité og debatter i plenum om saker innenfor andre komiteers saksområder. Dette taler for at høringer ikke bør tillates samtidig med møter i plenum.

Reglementskomiteen ser samtidig at et absolutt forbud mot å holde høringer samtidig med møter i salen vil kunne gjøre det praktisk vanskelig å gjennomføre høringer. Dette gjelder spesielt perioder i juni og desember hvor Stortinget også har møter i plenum på mandager og fredager.

Reglementskomiteens flertall, medlemmene Nybakk, Andersen, Schou, Njåstad og Grande, forslår etter en konkret avveining av de ulike hensyn å ta inn en presisering i forretningsordenen § 27 tredje ledd om at høringer fortrinnsvis bør holdes på tidspunkter som ikke sammenfaller med møter i Stortinget. Formuleringen legger en klar føring i retning av at møtefrie dager og uker primært bør benyttes for avholdelse av høringer, samtidig som en åpner for en viss fleksibilitet. For å understreke at høringer samtidig med møter i Stortinget bare bør forekomme unntaksvis, foreslås det videre at slike høringer forutsetter samtykke fra Stortingets presidentskap. Spesielt i perioder med stor arbeidsbelastning i Stortinget vil det være aktuelt å utvise fleksibilitet. Samtykke bør normalt ikke gis i saker hvor det foreligger mistillitsforslag mot medlemmer av regjeringen, eller dersom regjeringen stiller kabinettsspørsmål.

Mindretallet, medlemmene Eide, Arnstad, Fylkesnes og Hansson, mener at gjeldende bestemmelser bør videreføres. Stortingsrepresentantene er folkets valgte representanter fra landets ulike fylker. For å kunne ivareta denne tillitsmannsfunksjonen er det viktig at representantene også kan avsette tilstrekkelig tid til arbeid i sine respektive hjemfylker. Dersom det som hovedregel ikke skal være adgang til å gjennomføre høringer samtidig med møter i plenum, vil representantenes tid i større grad bli bundet opp i hovedstaden på bekostning av arbeid i eget valgdistrikt. En endring av dagens ordning vil i tillegg svekke komiteenes muligheter til å gjennomføre høringer i travle perioder.

2.2.11 *Komiteens behandling av representantforslag*

Reglementskomiteen foreslår to endringer i § 30 om komiteenes behandling av representantforslag.

Reglementskomiteen foreslår for det første en endring av § 30 første ledd. Det fremgår av bestemmelsen at en statsråd «bør» gis anledning til å uttale seg der komiteen mener et representantforslag helt eller delvis bør imøtekommes, og saken samtidig eigner seg for avgjørelse i Stortinget uten nærmere redegjørelse. Reglementskomiteen mener at ordlyden i forretningsordenen på dette punktet ikke bør åpne for unødig tolkningstvil. Komiteen foreslår derfor å endre «bør» til «skal», slik at det, i tråd med gjeldende forståelse, fremgår klart at statsråden alltid skal gis anledning til å uttale seg i disse tilfellene.

Reglementskomiteen foreslår for det andre en endring av § 30 annet ledd. Bestemmelsen har i dag regler om hva en innstilling kan gå ut på ved behandling av et representantforslag. Tre mulige utfall er angitt: *Avvisning* (når komiteen mener Stortinget av formelle grunner ikke bør ta representantforslaget til realitetsbehandling – brukes sjelden), *utredning og uttalelse fra regjeringen* (når komiteen mener det er behov for ytterligere utredning før det tas realitetsstandpunkt – brukes også sjelden) og *vedlegges protokollen*, eventuelt i tillegg til andre forslag (brukes i alle andre tilfeller – og er det klart vanligste alternativet).

Reglementskomiteen foreslår at det tydeliggjøres at komiteen også kan innstille på at forslaget helt eller delvis skal vedtas, eller at representantforslaget ikke skal vedtas.

Reglementskomiteen foreslår at man beholder «vedlegges protokollen», men kun som et subsidiært alternativ som bare kan benyttes dersom det i komiteen ikke er flertall for noe annet. «Vedlegges protokollen» skal derfor utelukkende benyttes dersom det ikke er mulig å etablere flertall for eller imot forslaget (eller annet forslag), avvisning eller utredning/uttalelse. Det følger av dette at innstillingen heller ikke skal ha med «vedlegges protokollen» som ren utkvitering.

2.2.12 *Frister i budsjettbehandlingen*

Frister for budsjettbehandlingen er gitt i forretningsordenen § 43 og bevilgningsreglementet. På bakgrunn av innspill fra finanskomiteen foreslås det enkelte justeringer av fristene, at samtlige frister fremgår av forretningsordenen, samt at fristene skrives på en standardisert form. Det foreslås at forretningsordenen § 43 endres slik at:

- Tillegg til eller endringer i forslag til statsbudsjettet må fremmes senest andre fredag i novem-

ber. Tilsvarende endring gjøres i bevilgningsreglementet § 8.

- Senest fjerde fredag i november skal finanskomiteen avgi innstilling om nasjonalbudsjettet og statsbudsjettet.
- Fagkomiteenes budsjettinnstillinger skal behandles av Stortinget senest tredje fredag i desember.
- Eventuell kongelig samleproposisjon om endringer i statsbudsjettet legges frem senest andre fredag i mai i budsjettåret.

2.2.13 *Frister for fremleggelse av proposisjoner og meldinger fra regjeringen, representantforslag og interpellasjoner*

Reglementskomiteen foreslår at det tas inn en konkret frist i forretningsordenen for når regjeringen senest må legge frem proposisjoner og meldinger for at de skal påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni. Komiteen mener 10. april er en hensiktsmessig dato. En slik frist vil kunne legge et sterkere press på departementene, slik at de får frem saker i rimelig tid før forhandlingene før sommeren avsluttes. Fristen skal ikke gjelde for proposisjoner om endringer i statsbudsjettet og melding om revidert nasjonalbudsjett, proposisjoner om inntektsoppgjørene, takstforhandlingene, jordbruksforhandlingene eller den årlige kommuneproposisjonen.

Reglementskomiteen ser at en slik frist, slik tidligere erfaring med konkrete frister viser, vil kunne ha den virkning at departementene venter helt frem til fristen med å legge frem saker, slik at en får en opphopning av saker mot slutten av sesjonen. Reglementskomiteen vil derfor understreke at det fremdeles er viktig at saker fremmes jevnt gjennom året, og at departementene av hensyn til saksavviklingen i Stortinget oppfordres til å legge frem saker før siste frist.

Reglementskomiteen foreslår videre at Stortinget, etter søknad fra statsråden, skal kunne gjøre unntak fra fristen. Søknaden fremsettes for Stortingets presidentskap, som avgir innstilling i spørsmålet.

Når det gjelder interpellasjoner og representantforslag foreslås det at fristen settes til 1. mai. På lik linje med proposisjoner og meldinger foreslås det at Stortinget etter innstilling fra Stortingets presidentskapet kan gjøre unntak fra fristen.

2.2.14 *Ubegrenset taletid i «alminnelige politiske debatter»*

Hovedregelen er at en taler i Stortinget kan ha ordet to ganger i en debatt, samt få ordet til en kort merknad. I forretningsordenen § 51 tredje ledd bokstav a annet punktum er det gjort unntak for «alminnelige politiske debatter», slik at begrensningene i ta-

letid ikke gjelder for statsministeren og lederne i partigruppene. Det er lang praksis for å anse trontaledebatt, debatt om regjeringserklæring og debatt etter den årlige utenrikspolitiske redegjørelse som «alminnelige politiske debatter».

Fra tid til annen har det imidlertid oppstått tvil om også finansdebatt er å anse som en alminnelig politisk debatt, og reglementskomiteen foreslår at dette presiseres i bestemmelsen.

Reglementskomiteen har videre vurdert om også debatter etter andre type redegjørelser enn den årlige utenrikspolitiske redegjørelse bør omfattes av unntaket. Etter § 45 første ledd kan Stortinget avgjøre om en redegjørelse skal:

- a) umiddelbart følges av en debatt,
- b) føres opp til behandling i et senere møte,
- c) sendes til en komité, eller
- d) vedlegges protokollen.

For debatter som følger umiddelbart etter redegjørelser i bokstav a), er det gitt særlige regler om fordeling av taletid i § 45 annet ledd. Når det gjelder debatter som føres opp til behandling i et senere møte etter bokstav b), er det imidlertid ikke gitt særskilte regler ut over de generelle regler som følger av § 51. Reglementskomiteen mener at også slike debatter bør anses som «alminnelige politiske debatter», slik at begrensningen i taletid ikke gjelder for statsministeren og lederne i partigruppene. Reglementskomiteen legger særlig vekt på at det i slike tilfeller ikke foreligger en komitéinnstilling som grunnlag for debatten. De to halvårslige EU/EØS-redegjørelsene vil være eksempler på slike debatter.

2.2.15 Lengden på taletid i debatter

Forretningsordenen § 52 regulerer taletiden for den enkelte taler i det som gjerne omtales som «frie debatter». I praksis, blant annet ved behandling av komitéinnstillinger, følges gjerne regelen i § 51 første ledd, som fastsetter at forsamlingen ved innledning av en debatt etter forslag fra presidenten kan vedta å begrense varigheten av debatten og fordele taletiden mellom gruppene. Et slikt vedtak medfører at den enkelte taler kan gis kortere taletid enn det som er fastsatt i § 52.

Etter § 52 første ledd første punktum må taletiden ikke overskride 30 minutter i første innlegg, ti minutter i annet innlegg og tre minutter i eventuelle følgende innlegg. Inntil endring i 1989 var de tilsvarende grensene for første og andre innlegg henholdsvis én time og 20 minutter. Reglementskomiteen viser til at det i dag er relativt sjelden at første innlegg varer så lenge som 30 minutter, og foreslår på denne bakgrunn at lengden på første innlegg som hovedregel reduseres til inntil 15 minutter. Reglementskomiteen ser imidlertid at det unntaksvis, for eksempel i

særlig viktige eller komplekse saker, kan være behov for lengre taletid enn 15 minutter for første innlegg. Det foreslås derfor at det i saker hvor det vedtas et debattopplegg i medhold av § 51 første ledd, også åpnes for at den enkelte taler kan gis lengre taletid enn det som er fastsatt i § 52.

2.2.16 Internasjonale delegasjoner

Ordningen med oppnevning av stortingsrepresentanter til internasjonale delegasjoner er ikke regulert i forretningsordenen. Reglementskomiteen vil likevel fremme forslag om opprettelse av to nye faste delegasjoner for å styrke kunnskapen og kontinuiteten i Stortingets internasjonale samarbeid. For det første foreslås det at det oppnevnes en delegasjon for Verdensbanken/IMF. For det andre foreslås det at det opprettes en fast delegasjon for Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC). Sistnevnte er en konferanse bestående av parlamentarikere fra de nordiske land, de tre baltiske land, Polen, Tyskland og Russland. Konferansen har også en Standing Committee, som møtes en gang i måneden.

Reglementskomiteen ber for øvrig om at det i løpet av kommende stortingsperiode foretas en evaluering av ordningen med faste internasjonale delegasjoner.

2.2.17 Enkelte mindre justeringer

Reglementskomiteen foreslår noen mindre justeringer av forretningsordenen for å bringe den i samsvar med gjeldende praksis.

- I §§ 14 nr. 12 og 22 femte ledd foreslås det en rent språklig endring ved at «utenrikske» endres til «utenrikspolitiske».
- «Og om det er ventet kveldsmøte» foreslås tatt ut av § 35.
- «i løpet av den reglementsmessige tiden for formiddagsmøtet» foreslås tatt ut av § 73.

2.3 Endringer i forretningsordenen som reglementskomiteen har vurdert, men ikke fremmet forslag om

2.3.1 Innledning

I dette kapittelet omtales temaer som reglementskomiteen har vurdert, men hvor hele reglementskomiteen eller et flertall i reglementskomiteen ikke foreslår endringer.

2.3.2 Praksis knyttet til innvilgelse av permisjoner og innkalling av vararepresentanter

Reglementskomiteen har som en del av sitt arbeid, gjennomgått praksis for innvilgelse av permisjon når Stortinget ikke er samlet og praksis knyttet

til innkalling av vararepresentanter. Reglementskomiteen foreslår ikke endringer på disse områdene, men understreker viktigheten av bestemmelsen i § 21, som gir komitéleder adgang til å innkalle vedkommende medlems vararepresentant dersom et komitémedlem har forfall når Stortinget ikke er samlet, og komitélederen finner å kunne godta forfallet.

Reglementskomiteen har videre fått spørsmål om det kan åpnes for å kunne gi permisjon fra vervet som stortingsrepresentant på grunn av fravær knyttet til komitéreiser. Komiteen mener at permisjon for komitéreiser ikke vil være mulig etter Grunnloven. Det prinsipielle utgangspunktet er at komitéreiser er en del av det parlamentariske arbeidet. Dersom det innvilges permisjon med påfølgende innkalling av vararepresentant, vil vedkommende parti være representert i Stortinget med én person mer enn det valgresultatet skulle tilsi.

Reglementskomiteen også har vurdert hvorvidt det i større grad bør åpnes for permisjoner av én dags varighet, men mener at gjeldende § 5 kombinert med uttalelsene i forarbeidene i Innst. 165 S (2011–2012) i utgangspunktet gir tilstrekkelig fleksibilitet til å kunne imøtekomme små partiers utfordringer ved særlige behov. Komiteen understreker at denne fleksibiliteten som ligger i regelverket, også må følges opp gjennom presidentskapets praksis.

Når det gjelder prosedyrer, har reglementskomiteen vurdert om det er behov for å behandle tidligere innvilgede permisjoner på nytt når et nytt Stortinget konstituerer seg. Selv om det ikke fremgår uttrykkelig av Grunnloven eller forretningsordenen at slik fornyet behandling er nødvendig, er det utvilsomt at forretningsordenen § 1 i henhold til fast og langvarig praksis har vært forstått slik at alle permisjoner formelt behandles på nytt når nytt storting konstitueres. Reglementskomiteen foreslår ikke endringer på dette punktet.

2.3.3 Den valgte sekretærs funksjon

Reglementskomiteen har vurdert om det er grunn til å opprettholde funksjonen som Stortingets valgte sekretær, da denne funksjonen i det daglige har liten praktisk betydning.

Det fremgår av forretningsordenen § 6 første ledd, jf. § 1 fjerde ledd, at ved begynnelsen av en ny stortingssesjon velger Stortinget sekretær og visesekretær. Bestemmelsen må ses i sammenheng med Grunnloven § 73, som fastsetter at Stortinget skal utnevne to sekretærer. En eventuell avvikling av ordningen forutsetter således grunnlovsendring.

Selv om den valgte sekretær ikke har en omfattende praktisk funksjon i det daglige, har ordningen en selvstendig betydning rent konstitusjonelt. Stortingets administrasjon er, i motsetning til statsrådets kontorer, ikke forankret formelt i Grunnloven. Kon-

stitusjonelt er derfor Stortingets 169 representanter, om nødvendig, forutsatt å kunne fungere uten administrasjonens bistand. Reglementskomiteen vil på denne bakgrunn ikke fremme forslag til endringer på dette punkt.

2.3.4 Presidentskapets sammensetning

Reglementskomiteen har vurdert om det bør gjøres endringer i presidentskapets sammensetning. Antallet medlemmer i presidentskapet fremgår av Grunnloven § 73. Etter denne bestemmelsen utnevner Stortinget en president og fem visepresidenter. En eventuell økning eller reduksjon i antallet medlemmer forutsetter derfor grunnlovsendring. Reglementskomiteen går ikke inn for endringer i antallet medlemmer i presidentskapet.

Når det gjelder den nærmere sammensetningen av presidentskapet, er kriterier for valg til presidentskapet ikke formelt regulert. Ifølge sedvane fordeles plassene i presidentskapet slik at det tas hensyn til partienes forholdsmessige størrelse, men hvor også andre hensyn kan tillegges vekt, for eksempel fordeling av komitélederverv. I den grad det skulle være enighet i Stortinget om at flere partier bør være representert i presidentskapet, vil det være mulighet for å endre dette uten å endre antallet medlemmer i presidentskapet. Reglementskomiteen foreslår på dette grunnlag heller ikke å formalisere nærmere kriterier for sammensetningen av presidentskapet.

2.3.5 Reduksjon av antallet fagkomiteer

Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt antallet komiteer bør reduseres. Fagkomiteene har en sentral funksjon som saksforberedende organer for Stortinget, og det er viktig at det arbeid som skjer i komiteene kan tilrettelegges for en god og effektiv saksbehandling i Stortingets plenum.

I inneværende stortingsperiode har fem av åtte partier færre stortingsrepresentanter enn antallet fagkomiteer. Dette innebærer at flere komiteer er uten representasjon fra ett eller flere partier.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmene Grande og Fylkesnes, ser at en reduksjon av antallet komiteer vil kunne ha visse fordeler. Flertallet har imidlertid også lagt vekt på at komiteene ikke bør variere for mye i størrelse og arbeidsbelastning. En opprettholdelse av dagens antall komiteer, med de justeringer av saksområdene som er foreslått av reglementskomiteen, vil etter flertallets mening føre til en hensiktsmessig arbeidsfordeling mellom komiteene. En reduksjon av antallet komiteer vil dessuten kunne føre til at enkelte komiteer får spredte saksporfølger med liten innbyrdes sammenheng mellom komiteens ulike ansvarsområder.

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmene Grande og Fylkesnes, mener at antallet komiteer bør reduseres.

2.3.6 Ansvar for saker som gjelder Svalbard

Reglementskomiteen viser til at spørsmålet om behandling av svalbardsaker senest ble vurdert av et utvalg oppnevnt av Stortingets presidentskap i 2008 for å vurdere endringer i Stortingets komitéstruktur mv. Utvalgets rapport er trykket som vedlegg til Innst. S. nr. 256 (2008–2009).

Reglementskomiteen kan ikke se at situasjonen vedrørende forvaltningen av norske interesser på Svalbard, herunder behovet for å vurdere sider til Svalbard-traktaten, har endret seg vesentlig siden 2009. Reglementskomiteen mener på denne bakgrunn at ansvaret for svalbardsaker fremdeles bør ligge i utenriks- og forsvarskomiteen.

2.3.7 Ansvar for behandling av innvandrings- og integreringssaker

Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt ansvaret for innvandringsaker og/eller integreringssaker bør flyttes til justiskomiteen.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmet Grande, foreslår ikke endringer, og mener at ansvaret for både innvandring og integrering bør bli liggende i kommunal- og forvaltningskomiteen.

Mindretallet, medlemmet Grande, viser til at saker på innvandringsområdet ofte handler om regelverksendringer. Dette tilsier at ansvaret bør flyttes til justiskomiteen. I likhet med flertallet mener dette medlemmet at ansvaret for integreringssaker bør bli liggende i kommunal- og forvaltningskomiteen.

2.3.8 Regional utviklingspolitikk

Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt ansvaret for regional utviklingspolitikk bør overføres fra kommunal- og forvaltningskomiteen til næringskomiteen.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmet Fylkesnes, mener at ansvaret for regional utviklingspolitikk bør bli liggende i kommunal- og forvaltningskomiteen.

Mindretallet, medlemmet Fylkesnes, mener at ansvaret for regional utviklingspolitikk bør flyttes til næringskomiteen.

2.3.9 Behandling av saker som gjelder skipsfart

Saker som gjelder skipsfart ligger i næringskomiteen, jf. forretningsordenen § 14 nr. 10. Næringskomiteen har tatt opp behovet for en klargjøring på dette punkt. Komiteens utgangspunkt er at saker ligger naturlig i næringskomiteen også om de berører

frakt av personer og gods, der sakene omhandler klima- og miljø i skipsfarten.

Reglementskomiteen mener at utfordringene knyttet til behandlingen av saker som berører flere komiteers ansvarsområder ikke kan løses gjennom mer utførlige beskrivelser av saksområder i forretningsordenen. Det vil alltid kunne oppstå nye saker som ligger i skjæringspunktet mellom flere komiteers ansvarsområder, og det vil i enkelte saker måtte bero på en skjønsmessig vurdering hvilken komité som er nærmest til å behandle en sak. Reglementskomiteen vil for øvrig vise til de prosedyrer som er etablert for behandling av saker som berører flere komiteer i forretningsordenen § 22.

2.3.10 Opprettelse av en ny forsvars- og beredskapskomité

Reglementskomiteen har drøftet hvorvidt det bør opprettes en ny forsvars- og beredskapskomité. Dette innebærer i så fall en deling av utenriks- og forsvarskomiteen.

Reglementskomiteen foreslår ikke en deling av utenriks- og forsvarskomiteen nå, men mener at spørsmålet med fordel kan tas opp til ny vurdering i løpet av neste stortingsperiode, blant annet i lys av utviklingen av den sikkerhetspolitiske situasjonen og de beredskapsmessige utfordringer det norske samfunnet står overfor.

2.3.11 Forslag fra medlemmene av Stortingets parlamentarikerdelegasjon til EFTA og EØS om opprettelse av et handelsutvalg

Reglementskomiteen har mottatt et forslag fra Stortingets parlamentarikerdelegasjon til EFTA og EØS om opprettelsen av et nytt handelspolitisk utvalg etter modell fra Europautvalget, jf. forretningsordenen § 17.

Reglementskomiteen vil ikke tilrå at det opprettes nye særskilte utvalg. Stortingets behov for informasjon om aktuelle politiske spørsmål bør etter komiteens oppfatning kunne ivaretas innenfor gjeldende komitéstruktur. Viktige spørsmål som gjelder handelspolitikk er dessuten nevnt som særskilt tema for drøftelser mellom den utvidede utenriks- og forsvarskomité og regjeringen. Den utvidede utenriks- og forsvarskomité har adgang til å beslutte å holde fellesmøter med andre komiteer, og i forbindelse med drøftelser av handelspolitiske saker vil det kunne være aktuelt å holde fellesmøter med næringskomiteen. Reglementskomiteen vil også vise til at i den utstrekning den utvidede utenriks- og forsvarskomité mener at komiteens forhandlinger om handelspolitikk bør være offentlige, har komiteen adgang til å beslutte dette særskilt.

2.3.12 Hemmelige møter i den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé

Ifølge forretningsordenen § 16 femte ledd skal forhandlingene i den utvidede utenriks- og forsvarskomiteé holdes hemmelige, med mindre noe annet uttrykkelig bestemmes. Komiteen har vurdert hvorvidt denne reglen bør endres, slik at det utvises større grad av offentlighet om møtene i komiteen, men konkluderer med at gjeldende regel bør opprettholdes.

2.3.13 Uttalelse fra en komité til et utkast til innstilling fra en annen komité

Hovedregelen er at en sak oversendes av Stortinget til én fagkomité som avgir innstilling i saken. I saker som berører flere komiteers saksområder angir forretningsordenen tre alternative behandlingsmåter:

- Stortinget kan vedta at en sak først skal behandles av en komité og at denne komiteens utkast til innstilling deretter forelegges en annen komité til uttalelse før innstilling avgis (§ 22 annet ledd første punktum).
- Stortinget kan vedta at en sak først skal behandles av en komité og at denne komiteens utkast til innstilling sendes til en annen komité, som deretter avgir innstilling (§ 22 annet ledd annet punktum).
- Stortinget kan beslutte at to komiteer skal forberede en sak i fellesskap (§ 22 tredje ledd).

Kommunal- og forvaltningskomiteen har pekt på at ordningen etter § 22 annet ledd første punktum ikke er formålstjenlig slik den praktiseres i dag. Normalt vil en komité ikke velge å uttale seg, men vise til merknader fra de respektive partiene i den komiteen som har saken til behandling. Flere av medlemmene har pekt på at det bør vurderes om det er mulig å endre ordningen slik at komiteen som skal uttale seg, kan få uttale seg på et tidligere tidspunkt enn i dag. Reglementskomiteen mener at det er lite hensiktsmessig å innføre en fjerde alternative behandlingsmåte. Det finnes allerede i dag en ordning i § 22 annet ledd annet punktum som i stor grad ivaretar de samme hensynene. Reglementskomiteen viser også til at det er et alternativ i større grad å ta i bruk muligheten til at to faste komiteer forbereder en sak i fellesskap, jf. forretningsordenen § 22 tredje ledd.

2.3.14 Åpne komitémøter

Det følger av forretningsordenen § 25 annet ledd at komiteens møter foregår for lukkede dører. Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt dette bør endres, slik at hovedregelen blir at komitémøter holdes for åpne dører.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet Grande, mener at møtene fortsatt bør holdes for lukkede dører.

Mindretallet, medlemmet Grande, mener at offentlige myndigheters beslutningsprosesser i størst mulig grad bør være åpne og tilgjengelige for allmennhetens innsyn. Dette medlem foreslår at § 25 endres slik at komitémøtene foregår for åpne dører.

2.3.15 Oppslag i stortingsbygningen

Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt «opp- og nedslag i stortingsbygningen» og «slås opp» bør fjernes fra henholdsvis §§ 33 og 35 i forretningsordenen, da informasjonsformidlingen i dag i hovedsak skjer elektronisk. Komiteen har etter en samlet vurdering kommet til at gjeldende ordlyd bør videreføres.

2.3.16 Replikutveksling

Reglementskomiteen har vurdert hvorvidt det bør gjøres endringer i bestemmelsene som regulerer adgangen til å utveksle replikker under Stortingets debatter. Komiteen konkluderer med at gjeldende regler er hensiktsmessig utformet.

2.3.17 Organisering av voteringene

Det følger av forretningsordenen § 59 første ledd at saker skal tas opp til avstemming ved slutten av dagens møte, hvis ikke Stortinget vedtar at en eller flere saker skal tas opp til avstemming på et tidligere tidspunkt. Denne ordningen ble innført i 1995. Før dette ble saker tatt opp til avstemming umiddelbart etter at presidenten erklærte debatten for avsluttet.

Tidspunktet for når på dagen Stortinget avslutter sitt møte vil variere og avhenge av hvor mange og hvor store saker som er oppført på dagsorden for det angjeldende møtet. Særlig i juni og desember forekommer det at forhandlingene avsluttes sent på kvelden. Det har derfor blitt reist spørsmål om voteringen bør skje på et nærmere fastsatt tidspunkt.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmene Njåstad, Eide og Fylkesnes, mener at nåværende ordning er hensiktsmessig. En eventuell ordning hvor saker tas opp til avstemming på et fast tidspunkt, for eksempel ved begynnelsen av møtet påfølgende dag eller på et fast ukentlig tidspunkt, anses ikke ønskelig. Voteringen vil kunne fremstå som uaktuell når den skjer en annen dag enn debatten, og det er videre en fordel at de samme representanter som deltar i debatten, også deltar i voteringen.

Flertallet anser heller ikke at en slik omlegging i vesentlig grad vil bidra til å frigjøre tid for representantene for aktiviteter utenfor Stortinget, herunder aktiviteter i eget valgdistrikt. Det følger av Grunnloven § 73 at Stortinget ikke kan holdes med mindre minst halvdel av dets medlemmer er til stede. I

praksis kreves det at «det grunnlovsmessige antall» skal være til stede når møte settes og under alle voteringer. Dette gjelder ikke bare de saker Stortinget har til behandling, men også for ulike prosedyrespørsmål som må avgjøres i løpet av debattene. Stortingets forretningsorden har flere eksempler på bestemmelser som forutsetter at Stortinget i løpet av debatten må kunne ta stilling til prosedyrespørsmål. Selv om voteringer i alle saker som er oppført på dagsorden, skulle legges til et fast tidspunkt, må likevel det grunnlovsmessige flertall om nødvendig kunne sammenkalles på kort varsel av presidenten helt frem til møtet er avsluttet.

Et mindretall, medlemmene Eide og Fylkesnes, mener at det av hensyn til stortingsrepresentantenes mulighet til å organisere sin arbeidsdag, bør innføres faste tidspunkter for voteringer. Mindretallet foreslår at voteringer som hovedregel gjennomføres klokken 15.00 de dager det er møte i Stortinget. I de tilfeller der møtet varer utover klokken 15.00 foreslås det at votering gjennomføres morgenen etter. Et annet mindretall, medlemmet Njåstad, tar ikke stilling i saken.

2.3.18 Muntlig spørretime

Reglementskomiteen har vurdert mulighetene for å etablere et system som gir noe større forutsigbarhet for de små partienes mulighet til å stille spørsmål i muntlig spørretime («spontanspørretimen»). Reglementskomiteen foreslår ikke endringer i forretningsordenen, men mener en smidig løsning for å sikre bedre forutsigbarhet kan være at presidenten i starten av hver valgperiode i møte med gruppelederne blir enige om en praksis for gjennomføringen av muntlig spørretime. Slik får man etablert en omforent ordning som er forutsigbar for partiene, samtidig som man unngår et lite fleksibelt regelverk som ikke er i tråd med intensjonen for den muntlige spørretimen. Samtidig er det ingenting som hindrer partiene i å gjøre «avtaler» seg i mellom for hver spørretime, både når det gjelder hovedspørsmål og tilleggs-spørsmål. Dette kan meldes inn på forhånd til presidenten via administrasjonen, samtidig som partiene melder inn hvem som skal ha hovedspørsmålene.

Et mindretall, medlemmet Fylkesnes, foreslår en omlegging av muntlig spørretime basert på et kvotesystem. Det foreslås at hvert parti normalt får ett hovedspørsmål, og inkludert i dette følger fire, fem eller seks oppfølgingsspørsmål fra samme parti. Dagens modell med at største parti har to hovedspørsmål kan videreføres i denne modellen. Med dette styrker en det enkelte partis mulighet til å grave dypere i temaet en velger å ta opp, og dette vil bidra til sterkere dynamikk og kan styrke spørreinstuttet. Denne modellen kan eventuelt kombineres med et gitt antall spørsmål per parti. Eksempelvis får parti X dette ene hoveds-

pørsmålet med fem oppfølgingsspørsmål. Disse oppfølgingsspørsmålene kan enten brukes til å følge opp partiets eget hovedspørsmål, eller som tilleggsspørsmål til andre partier. Partiene kan velge at en og samme representant stiller alle spørsmål om man ønsker det.

2.3.19 Registrering av lobbyvirksomhet

Komiteen har vurdert hvorvidt det bør innføres en registreringsordning for lobbyvirksomhet på Stortinget.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmene Grande, Fylkesnes og Hansson, viser til at Stortinget ved flere tidligere anledninger, senest gjennom behandlingen av Innst. 145 S (2013–2014) om representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Q. Raja, Terje Breivik og Pål Farstad om innføring av lobbyregister, ikke har gitt tilslutning til forslag om opprettelse av en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget på vegne av seg selv eller andre for å påvirke Stortinget i saker som er til behandling. Flertallet viser til presidentskapets utfyllende begrunnelse i nevnte innstilling, og kan ikke se at det foreligger nye momenter som tilsier en annen vurdering i dag.

Komiteens mindretall, medlemmene Grande, Fylkesnes og Hansson, mener det bør etableres et offentlig tilgjengelig lobbyregister som inneholder informasjon om hvem som er i kontakt med stortingsrepresentantene, hvilken sak det gjelder og hvem lobbyisten representerer. Mindretallet mener dette er informasjon som bør være tilgjengelig for borgerne. Mindretallet foreslår at det etableres en registreringsordning for dem som oppsøker Stortinget på vegne av seg selv eller andre i saker som er til behandling.

3. Endringer i reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser

3.1 Bakgrunn

Stortinget vedtok 7. juni 2016 flere endringer i reglementet om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser (heretter «reglementet»), jf. Innst. 319 S (2015–2016). Det ble blant annet gjort enkelte presiseringer i § 9 om selskapsinteresser i reglementet, slik at bestemmelsen nå lyder:

«Selskapsinteresser (aksjer, andeler m.m.) som vedkommende selv eier enten direkte eller indirekte gjennom et annet selskap. Selskapets navn og ansvarsform oppgis. Utbytte av selskapsinteressene oppgis ikke.

For selskapsinteresser som eies indirekte gjennom et investeringsselskap, skal kun eierinteressen i

investeringsselskapet oppgis. Eierandeler i aksjefond eller annet verdipapirfond oppgis ikke.»

Ny § 9 er identisk med presidentskapets forslag i innstillingen, som var en presisering av gjeldende praksis. Det var imidlertid bred skepsis i debatten i Stortinget til avgrensningen mot indirekte eierskap gjennom investeringsselskap. Stortinget vedtok derfor enstemmig følgende (vedtak 781):

«Stortinget ber presidentskapet komme tilbake med forslag til endringer av Reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser, som sikrer at alle selskapsinteresser, uavhengig av verdi, føres opp i dette registeret.»

Reglementskomiteen fikk som en del av sitt mandat å fremme forslag om eventuelle endringer i reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser § 9 for så vidt gjelder indirekte eierskap.

3.2 Hvilke selskaper omfattes av reglene

Reglementskomiteen har i sitt arbeid vurdert hvorvidt det er behov for å videreføre særregler for investeringsselskaper. Utgangspunktet i reglementets § 9 første ledd er at alt direkte og indirekte eierskap skal innrapporteres. Bestemmelsens annet ledd om selskapsinteresser som eies indirekte gjennom et investeringsselskap, er følgelig et unntak fra dette utgangspunktet.

Det er derfor i dag tilsynelatende mer lempelige regler for investeringsselskaper enn for andre selskaper. Det har imidlertid neppe vært meningen, og reglene praktiseres heller ikke slik.

Reglementskomiteen foreslår at unntaket i annet ledd og nytt tredje ledd, i tråd med gjeldende praksis, gjøres generelt, slik at det får anvendelse på alle selskaper, uavhengig av om de er å anse som investeringsselskaper.

Reglementskomiteen foreslår for øvrig at det tas inn i reglementets § 9 første ledd en bestemmelse om at det alltid skal opplyses om eierandeler, både fordi det er vesentlig informasjon, og fordi dette kan føre til en bevisstgjøring når det gjelder nødvendigheten av å rapportere om indirekte eierskap.

3.3 Representantens tilknytning til selskapet

Reglementskomiteen foreslår at grensen for rapportering av eierandeler som eies indirekte gjennom et annet selskap, settes til 10 pst. En eierandel på mer enn 10 pst. vil normalt være uttrykk for at vedkommende har en ikke ubetydelig eierandel i et selskap. Dette er forutsatt i flere av reglene i aksjeloven. For eksempel vil en aksjonær med 10 pst. eierandel ha rett til å kreve ekstraordinær generalforsamling etter aksjeloven § 5-6 (2) eller gransking etter § 5-25 (2).

Grensen på 10 pst. foreslås imidlertid ikke å gjelde dersom representanten likevel utøver et aktivt eierskap, typisk ved at vedkommende deltar i investeringsbeslutningene i selskapet. Dette vil gjelde der investeringsbeslutningene fattes i et styre der representanten deltar, eller dersom det finnes andre organer som fatter investeringsbeslutninger, slik som investeringsråd, styrekomiteer eller tilsvarende, og hvor representanten deltar. Unntaket foreslås heller ikke å gjelde for selskaper som er organisert som ANS, DA eller KS.

Som det fremgår av punkt 3.8 nedenfor, foreslås det i tillegg innført en skjønnsmessig regel om innrapportering av forhold som kan gi grunnlag for mulige interessekonflikter. Denne regelen vil, etter en konkret vurdering, kunne komme til anvendelse også i situasjoner hvor det indirekte eierskapet utgjør mindre enn 10 pst, jf. omtale nedenfor.

3.4 Indirekte eierskap i flere ledd

Det er ikke uvanlig at et selskap eier selskaper i flere ledd, gjerne gjennom ett eller flere holdingselskaper. Det er gjerne selskapet som befinner seg i siste ledd, som står for den operative virksomheten. Rapporteringsplikten foreslås derfor å gjelde indirekte eierskap i alle ledd. Har man først mer enn 10 pst. eierandel i et selskap, bør med andre ord den løpende rapporteringsplikten gjelde alt eierskap som selskapet har, enten det er direkte eller indirekte. For informasjon om selskaper i videre ledd, vil representanten normalt måtte innhente dette hos selskapet hvor vedkommende har en direkte eierandel. Det kan i noen tilfeller være slik at sistnevnte selskap ikke har krav på løpende informasjon om et underliggende selskaps eierandeler og informasjonen ikke gjøres tilgjengelig frivillig av vedkommende selskap. I så fall vil man måtte basere innrapporteringen på tilgjengelig informasjon, dvs. normalt informasjon fra siste tilgjengelige årsregnskap.

3.5 Nærstående eierskap

Representantens eierskap foreslås sett i sammenheng med nærstående eierskap i samme selskap, jf. aksjeloven § 1-5. Typisk vil eierskap i samme familie normalt måtte forutsettes å kunne ses i sammenheng, dvs. at det ikke er grunn til å tro at slike eierskap forvaltes uavhengig av hverandre. Følgelig bør nærstående eierskap telle med når man vurderer om unntaket på mindre enn 10 pst. eierskap får anvendelse.

Det er nytt i reglementet at man trekker inn nærstående forhold. Det er imidlertid verdt å merke seg at dette ikke innebærer noen registreringsplikt for eller om nærstående. Det er kun snakk om hvorvidt representanten skal anses å være omfattet av unntaket for mindre enn 10 pst. eierskap.

3.6 Tidspunkt for rapportering

Komiteen foreslår at det bør skje en rapportering om indirekte eierskap til registeret to ganger i året, henholdsvis innen én måned etter at Stortinget har trådt sammen i høstsesjonen, og senest innen 1. april i vårsesjonen. Stortinget behandler erfaringsmessig et stort antall saker ved slutten av henholdsvis høstsesjonen og vårsesjonen, herunder statsbudsjettet og revidert nasjonalbudsjettet, og registeret vil med denne rapporteringsfrekvensen være nylig oppdatert i perioder med stor aktivitet.

3.7 Forvaltning av eierskap

Slik reglementets § 9 nå lyder, dekker bestemmelsen kun eierskap, og ikke forvaltning av eierskap. Det kan tenkes situasjoner hvor en representant forvalter aksjer og er med på å bestemme kjøp og salg av dem, selv om vedkommende ikke står som eier. Det har oppstått slike situasjoner i praksis, selv om det normalt vil være sjelden at stortingsrepresentanter driver med forvaltning av aksjer.

Det foreslås derfor at første ledd endres slik at representantene også må rapportere om eierskap som de forvalter på vegne av seg selv, nærstående eller andre.

3.8 Skjønnsmessig regel om innrapportering av forhold som kan gi grunnlag for mulige interessekonflikter

En mulig innvending mot å innføre en grense for innrapportering av indirekte eierskap ved 10 pst. eierskap, er at en ikke kan utelukke at det kan foreligge tilfeller hvor den økonomiske verdien av det indirekte eierskapet alene, eller andre særegne forhold, gjør at allmennheten likevel kan ha en berettiget interesse i å være kjent med forholdet.

Lignende betraktninger kan gjøres gjeldende for aksjefond eller andre verdipapirfond. Disse er generelt unntatt fra registreringsplikt, noe som i utgangspunktet har gode grunner for seg. Det dreier seg her om nøytralt eierskap uten noen personlig tilknytning, og sparing i aksjefond eller andre verdipapirfond er også relativt vanlig. Det kan imidlertid likevel ikke utelukkes at det kan foreligge situasjoner hvor det kan ha offentlig interesse at en stortingsrepresentant har investert større beløp i fond, for eksempel dersom fondet er rettet inn mot helt spesielle markedsområder, som oljeindustri eller farmasøytiske produkter.

Reglementskomiteen foreslår derfor at det tas inn en generell og skjønnsmessig regel som kommer i tillegg de mer spesifikke reglene om registrering av eierskap. Komiteen foreslår at det innføres en regel i § 9 siste ledd om at økonomiske interesser som eies indirekte gjennom et annet selskap, skal oppgis dersom det foreligger særlige personlige eller økono-

misk interesser som kan gi grunnlag for mulige interessekonflikter, selv om det ikke foreligger registreringsplikt etter reglementets § 9 første til fjerde ledd.

4. Presidentskapets merknader

4.1 Generelt

Presidentskapet viser til rapporten fra reglementskomiteen i Dokument 19 (2016–2017). På enkelte punkter i rapportens kapittel 2 og 3 har reglementskomiteen delt seg i et flertall og et mindretall.

Med mindre noe annet fremkommer av merknadene nedenfor, er presidentskapet enig i de forslag til endringer i Stortingets forretningsorden og reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser, som er fremsatt av et flertall i reglementskomiteen i rapportens kapittel 2 og 4.

Presidentskapet merker seg komiteens drøftelser av enkelte temaer i kapittel 3. Presidentskapet vil med ett unntak, jf. nærmere omtale under pkt. 4.5 om konsultasjoner om handelspolitiske saker, ikke foreslå endringer i forretningsordenen når det gjelder disse temaene. Presidentskapet går videre inn for at det foretas en kartlegging av rutine-ene for avstemning i andre lands parlamenter, og at det foreslås alternativer til dagens praksis med avstemning på slutten av møtene, jf. nærmere omtale under pkt. 4.10 om organisering av votingene.

På enkelte punkter vil presidentskapet foreslå visse justeringer og presiseringer av reglementskomiteens forslag. Disse punktene er nærmere kommentert i merknadene nedenfor.

Presidentskapet har også foreslått enkelte språklige presiseringer av ordlyden i de enkelte bestemmelsene, som ikke har innholdsmessig betydning og som derfor ikke er kommentert i det følgende.

4.2 Sammensetningen av fagkomiteene

Det har tidligere har vært praksis og en uskreven regel at alle partier skal være representert i finanskomiteen. Denne ordningen har imidlertid vært fravæket i inneværende periode.

Reglementskomiteen mener at det er en klar svakhet med dagens system at ikke alle partier skal være representert i finanskomiteen og foreslår at den tidligere uskrevene regel om at alle partier skal være representert i finanskomiteen, nedfelles i forretningsordenen § 13. Det foreslås videre at Stortinget i særskilte tilfeller kan gi dispensasjon fra plikten til å være representert i finanskomiteen. Reglementskomiteen foreslår videre at plikten til å ha et medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen bør erstattes med

en rett til å ha et medlem i komiteen. Partigrupper som ikke har medlem i alle komiteer, kan kreve at enten gruppens medlem i finanskomiteen eller kontroll- og konstitusjonskomiteen også oppnevnes som medlem av en av de andre fagkomiteene.

Presidentskapet er enig i at alle partier bør være representert i finanskomiteen. Presidentskapet er videre enig i at alle partier bør ha en rett til å være representert i kontroll- og konstitusjonskomiteen, selv om det ikke lenger blir en plikt å være representert i denne komiteen.

Presidentskapet har derimot vurdert et alternativ til reglementskomiteens forslag om at Stortinget i særskilte tilfeller kan gi dispensasjon fra plikten til å være representert i finanskomiteen, samt den foreslåtte reglen om at partigrupper som ikke har medlem i alle komiteer, kan kreve at enten gruppens medlem i finanskomiteen eller kontroll- og konstitusjonskomiteen også oppnevnes som medlem av en av de andre fagkomiteene. For begge disse to problemstillingene viser presidentskapet til at forretningsordenen § 10 slår fast at det er valgkomiteen som bestemmer hvordan Stortingets faste komiteer skal være sammensatt. Presidentskapet mener at den mest hensiktsmessige regel vil være at valgkomiteen når det gjelder partigrupper som ikke er representert i samtlige komiteer, etter anmodning fra vedkommende partigruppe, i særlige tilfeller kan gjøre unntak fra plikten til å være representert i finanskomiteen eller bestemme at finanskomiteens medlem også er medlem av en annen fagkomité.

Presidentskapet foreslår derfor at § 13 andre ledd formuleres slik:

«Alle partigrupper skal ha medlem i finanskomiteen og har rett til å ha medlem i kontroll- og konstitusjonskomiteen. Når det gjelder partigrupper som ikke er representert i alle komiteer, kan valgkomiteen etter anmodning fra vedkommende partigruppe i særlige tilfeller:

- a) gjøre unntak fra plikten til å være representert i finanskomiteen, eller
- b) samtykke i at finanskomiteens medlem også er medlem av en annen fagkomité.

Valgkomiteen gir Stortinget trykt melding om oppnevnelserne.»

4.3 Endringer i ansvarsdelingen mellom komiteene

Presidentskapet viser til at reglementskomiteen har foreslått en rekke endringer i beskrivelsen av de enkelte komiteenes ansvarsområder, jf. omtale under pkt. 2.2.3 ovenfor. Med de unntak som fremgår nedenfor, er medlemmene av presidentskapet

enig i de forslag som er fremmet av et flertall i reglementskomiteen.

Presidentskapets mindretall, medlemmene Marit Nybakk, Svein Roald Hansen og Line Henriette Hjemdal, er ikke enig i forslaget om å overføre ansvaret for regional planlegging fra energi- og miljøkomiteen til kommunal- og forvaltningskomiteen. Disse medlemmer mener at plan- og bygningslovens plandel hører naturlig hjemme sammen med energi- og miljøkomiteens saksfelt om naturressursforvaltning, naturvern og miljø, og går derfor imot forslaget til endret plasseringen av saksområdet regional planlegging i forretningsordenen § 14 nr. 2 og nr. 8.

Presidentskapets medlem Line Henriette Hjemdal er heller ikke enig i forslaget om å overføre ansvaret for barnehager fra familie- og kulturkomiteen til kirke-, utdannings- og forskningskomiteen. Å ha en fagkomite med et klart barne- og familieperspektiv er av stor politisk betydning, og dette medlem støtter derfor ikke forslaget om at barnehager tas inn i forretningsordenen § 14 nr. 7 som en del av kirke-, utdannings- og forskningskomiteens ansvarsområde.

Dette medlem støtter heller ikke forslaget om at ansvaret for behandling av meldinger fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret og saker som gjelder nemndas virksomhet, flyttes fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til utenriks- og forsvarskomiteen. Dette medlem mener at det er viktig å opprettholde et skille mellom de politiske beslutningene om Forsvaret, og det som er Ombudsmannens rolle og mandat, for å ivareta personellet innenfor den til enhver tid vedtatte struktur. Det ligger i selve mandatet til Ombudsmannen at nemnda skal sikre de allmennmenneskelige rettigheter for Forsvarets personell. For at ombudsmannsrollen skal ivaretas på en best mulig måte, bør ikke budsjettet og årsmeldingen flyttes til utenriks- og forsvarskomiteen. Dette medlem går derfor imot forslaget om endringer av forretningsordenen § 14 nr. 9 bokstav e) og nr. 12.

4.4 Mindretallsrettigheter i kontroll- og konstitusjonskomiteen

Ifølge forretningsordenen § 15 første ledd kan en tredjedel av medlemmene i kontroll- og konstitusjonskomiteen beslutte at komiteen skal anmode en statsråd om å fremskaffe ønskede opplysninger om forhold som omfattes av Stortingets kontroll med forvaltningen. En tredjedel av komiteens medlemmer kan deretter beslutte at komiteen skal ta en slik sak opp til behandling og selv foreta ytterligere undersøkelser i forvaltningen som anses nødvendig for dette. Reglementskomiteen har foreslått å presisere

ordlyden i forretningsordenen slik at det presiseres at mindretallets rett til å iverksette undersøkelser gjelder også etter at sak er åpnet.

Presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmene Olemic Thommessen og Ingjerd Schou, mener at det vil fremstå som urimelig om et mindretall i komiteen skal ha rett til å kreve sak åpnet, men deretter være avskåret fra å kreve ytterligere undersøkelser. Flertallet støtter derfor reglementskomiteens forslag.

Presidentskapets medlemmer Olemic Thommessen og Ingjerd Schou mener det bør fremgå av ordlyden i forretningsordenen at mindretallets rett til å iverksette undersøkelser bare gjelder frem til det er åpnet sak. Til støtte for en slik løsning kan anføres at mindretallsrettigheter representerer et unntak fra den alminnelige regel om flertallskrav i Stortinget. Vedtak i Stortingets plenum treffes med alminnelige flertall, med mindre Grunnloven selv oppstiller krav om kvalifisert flertall (jf. §§ 115 og 121). Hovedregelen etter forretningsordenen § 26 er dessuten at komitévedtak treffes med alminnelig flertall. Når komiteen først har besluttet å åpne en kontrollsak, har saken fått en mer alvorlig karakter enn på forundersøkellesstadiet. Dette kan tale for at de særskilte mindretallsrettighetene bør begrenses når komiteen har kommet til det stadium i saksbehandlingen hvor det er åpnet en formell sak, og komiteen skal avgi innstilling til Stortinget i plenum. Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortingets forretningsorden § 15 første ledd annet og tredje punktum skal lyde:

En tredjedel av komiteens medlemmer kan deretter beslutte at komiteen skal ta en sak om slik kontroll opp til behandling. *Komiteen kan foreta ytterligere undersøkelser i forvaltningen som anses nødvendig for dette.*»

4.5 Konsultasjoner om handelspolitiske saker

Presidentskapet viser til at reglementskomiteen ikke har fremmet forslag om opprettelse av et nytt handelspolitisk utvalg, som foreslått av Stortingets parlamentarikerdelegasjon til EFTA og EØS. Presidentskapet er enig i at det ikke opprettes et nytt handelspolitisk utvalg, men vil foreslå at Europautvalgets saksområde utvides, slik at det også kan benyttes til konsultasjoner med Stortinget om andre handelspolitiske saker enn de saker som omfattes av EØS-avtalen. I slike tilfeller bør næringskomiteen delta på møtene i Europautvalget. Presidentskapet foreslår at forretningsordenen § 17 første ledd skal lyde:

«Europautvalget kan også benyttes til konsultasjon med Stortinget om andre handelspolitiske saker og forhandlinger. I slike tilfeller skal også næringskomiteen innkalles.»

4.6 Krav til flertall ved avstemninger i komiteene

Forretningsordenen § 26 har regler om avstemninger i komiteene. Etter første ledd er et komitévedtak gyldig når minst tre femtedeler av medlemmene har vært til stede og avgitt stemme. Reglementskomiteens mindretall, medlemmene Njåstad og Fylkesnes, foreslår at gyldighetskravet i forretningsordenen § 26 første ledd endres til et krav om alminnelig flertall.

Presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmet Kenneth Svendsen, viser til at kravet om tre femtedeler har stått uendret i nesten 90 år, og at dette tilsier en viss forsiktighet med å foreta endringer. Kravet må videre antas å ha en disiplinrende effekt på oppmøtet i komiteene. Den eventuelle tolkningstvill som foreligger i tilfeller hvor tre femtedeler ikke utgjør et helt tall, kan etter flertallets oppfatning løses ved å ta inn formuleringen «avrundet opp til nærmeste hele tall» i bestemmelsen, slik et flertall i reglementskomiteen foreslår.

Presidentskapets medlem Kenneth Svendsen mener gode grunner taler for å endre gyldighetskravet til simpelt flertall. Dette skaper harmoni med Grunnlovens bestemmelser om beslutningsdyktighet for Stortinget i plenum. Dette medlem fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortingets forretningsorden § 26 første ledd skal lyde:

Et komitévedtak er gyldig når minst halvparten av medlemmene har vært til stede og avgitt stemme.»

4.7 Komitéhøringer samtidig med møter i plenum

Etter forretningsordenen § 27 tredje ledd er det ikke adgang til å avholde høring i komiteene under behandlingen av grunnlovsforslag i Stortinget. Det er heller ikke adgang til å holde åpen kontrollhøring når det er møte i Stortinget, bortsett fra under den ordinære spørretimen.

Reglementskomiteens flertall, medlemmene Nybakk, Andersen, Schou, Njåstad og Grande, foreslår å ta inn en presisering i forretningsordenen § 27 tredje ledd om at høringer fortrinnsvis bør holdes på tidspunkter som ikke sammenfaller med møter i Stortinget. Formuleringen legger en klar føring i ret-

ning av at møtefrie dager og uker primært bør benyttes for avholdelse av høringer, samtidig som en åpner for en viss fleksibilitet. For å understreke at høringer samtidig med møter i Stortinget bare bør forekomme unntaksvis, foreslår flertallet i reglementskomiteen videre at slike høringer forutsetter samtykke fra Stortingets presidentskap. Spesielt i perioder med stor arbeidsmengde i Stortinget mener flertallet i reglementskomiteen at det vil være aktuelt å utvise fleksibilitet ved å tillate høringer samtidig med møter i Stortinget. Samtykke bør etter flertallets vurdering normalt ikke gis i saker hvor det foreligger mistillitsforslag mot medlemmer av regjeringen eller dersom regjeringen stiller kabinettsspørsmål. I en del tilfeller vil det imidlertid først kort tid før debatten bli klart at det vil foreligge mistillitsforslag eller kabinettsspørsmål. I slike tilfeller bør det gitte samtykket tas opp til ny vurdering av presidentskapet. Det bør da foretas en konkret vurdering, der konsekvensene for de involverte ved å avlyse eller flytte høringen veies opp mot hensynet til de aktuelle komitémedlemmenes muligheter for tilstedeværelse under debatten.

Reglementskomiteens mindretall, medlemmene Eide, Arnstad, Fylkesnes og Hansson, mener at gjeldende bestemmelser bør videreføres. Stortingsrepresentantene er folkets valgte representanter fra landets ulike fylker. For å kunne ivareta denne tillitsmannsfunksjonen, er det viktig at representantene også kan avsette tilstrekkelig tid til arbeid i sine respektive hjemfylker. Dersom det som hovedregel ikke skal være adgang til å gjennomføre høringer samtidig med møter i plenum, vil representantenes tid i større grad bli bundet opp i hovedstaden på bekostning av arbeid i eget valgdistrikt. En endring av dagens ordning vil i tillegg svekke komiteenes muligheter til å gjennomføre høringer i travle perioder.

Presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmene Svein Roald Hansen og Line Henriette Hjemdal, er enig i forslaget til endring av forretningsordenen. Dette flertallet viser til at høringer samtidig med møter i salen skaper store utfordringer for representanter som både ønsker å delta på høringer i egen komité og debatter i plenum. Dette gjelder særlig under viktige generelle politiske debatter, som for eksempel trontaledebatten og finansdebatten. Utfordringene er spesielt store for mindre partier med kun én eller et fåtalls representanter på Stortinget.

Presidentskapets medlemmer Svein Roald Hansen og Line Henriette Hjemdal går inn for å videreføre gjeldende ordlyd. Muligheten til å gjennomføre høringer parallelt med møter i salen er viktig for en effektiv behandling av saker i

Stortinget. Det er videre behov for å legge til rette for at representantene kan utføre politisk arbeid i egne hjemfylker. Disse medlemmer støtter derfor ikke forslaget til endringer i § 27 tredje ledd.

4.8 Frister for budsjettbehandlingen

Reglementskomiteen foreslår at fristene for budsjettbehandlingen i forretningsordenen § 43 og bevilgningsreglementet § 8 endres. Det foreslås at fristen for fremleggelse av endringer til budsjettforslaget om høsten endres fra innen 10. november til senest andre fredag i november. Tilsvarende endring foreslås i bevilgningsreglementet. Fristen for avgivelse av innstilling fra finanskomiteen foreslås endret fra senest 20. november til senest fjerde fredag i november. Fristen for behandling av fagkomiteenes innstillinger foreslås endret fra innen 15. desember til senest tredje fredag i desember.

Fristen for fremleggelse av eventuell samleproposisjon om endringer i statsbudsjettet om våren foreslås endret fra senest 15. mai til senest andre fredag i mai.

Forslagene er fremmet på bakgrunn av innspill fra finanskomiteen som viser til at de senere års arbeid med statsbudsjettet gjentatte ganger har endt med at gjeldende frister har blitt fraveket for å kunne gi tilstrekkelig rom for pågående forhandlinger. Komiteen foreslår videre at samtlige frister fremgår av forretningsordenen og skrives i standardisert form.

Presidentskapet viser til at endringene som er foreslått av reglementskomiteen innebærer at fristene for budsjettbehandlingen vil kunne variere med inntil en uke fra år til år. I enkelte år vil for eksempel tredje fredag i desember falle så tidlig som 14. desember, mens tredje fredag i desember andre år kan falle så sent som 20. desember. I enkelte tilfeller vil forslaget gi svært kort tid til fagkomiteens budsjettbehandling. Om våren vil andre fredag i mai kunne falle så tidlig som 8. mai, noe som vil kunne gi regjeringen inntil én uke kortere tid til å forberede revidert nasjonalbudsjett enn i dag. Dette vil kunne spesielt være krevende om påsken faller sent.

Presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmene Olemic Thommessen og Ingjerd Schou, mener på denne bakgrunn at det kan være grunn til å utrede forslaget om endringer av fristene for budsjettarbeidet nærmere, og fremmer ikke forslag om endring av forretningsordenen § 43 og bevilgningsreglementet nå.

Presidentskapets medlemmer Olemic Thommessen og Ingjerd Schou mener at det ikke bør gjøres endringer i fristene for budsjettbehandlingen, og at dagens frister bør opprettholdes.

4.9 Frister for fremleggelse av proposisjoner og meldinger fra regjeringen, representantforslag og interpellasjoner.

Reglementskomiteen foreslår at det tas inn en konkret frist i forretningsordenen for når regjeringen senest må legge frem proposisjoner og meldinger for at de skal påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni. Komiteen mener 10. april er en hensiktsmessig dato. Fristen skal ikke gjelde for proposisjoner om endringer i statsbudsjettet og melding om revidert nasjonalbudsjett, proposisjoner om inntektsoppgjørene, takstforhandlingene, jordbruksforhandlingene eller den årlige kommuneproposisjonen.

Reglementskomiteen foreslår videre at Stortinget, etter søknad fra statsråden, skal kunne gjøre unntak fra fristen. Søknaden fremsettes for Stortingets presidentskap, som avgir innstilling i spørsmålet.

Når det gjelder interpellasjoner og representantforslag forslås det at fristen settes til 1. mai. På lik linje med proposisjoner og meldinger, foreslås det at Stortinget etter innstilling fra Stortingets presidentskap kan gjøre unntak fra fristen.

Presidentskapet viser til at frister for fremleggelse av proposisjoner og meldinger formidles til Statsministerens kontor og representantene i brev fra Stortingets presidentskap hver vår. Presidentskapet fastsetter også frister for fremsettelse av representantforslag og interpellasjoner. Presidentskapet er enig med reglementskomiteen i at det i stedet kan være hensiktsmessig å innføre faste frister i forretningsordenen for når proposisjoner, meldinger, representantforslag og interpellasjoner bør fremsettes for at de skal kunne påregnes å bli behandlet før Stortinget går fra hverandre før sommeren. Dette vil kunne bidra til å skape økt forutsigbarhet i Stortingets arbeid og bidra til at forslag fremmes i rimelig tid før forhandlingene før sommeren avsluttes. Presidentskapet er videre enig i at det gjøres unntak for saker som etter fast praksis legges frem i mai og juni.

Presidentskapet mener at det bør gjelde samme frister for representantforslag og interpellasjoner som for proposisjoner og meldinger. Representantforslag oversendes normalt statsråden for uttalelse før de behandles i Stortinget, og en frist så sent som 1. mai gir liten tid til en forsvarlig behandling av disse sakene. Det kan også være krevende å få behandlet interpellasjoner som fremmes så sent som 1. mai før Stortinget går fra hverandre. Presidentskapet foreslår derfor at forretningsordenen § 47 nytt tredje ledd tredje punktum uformes som følger:

«For at representantforslag eller interpellasjoner skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, må de fremsettes innen samme frist.»

Presidentskapet vil understreke at den foreslåtte regelen ikke skal være til hinder for at saker legges frem senere enn den foreslåtte fristen. En risikerer imidlertid i så fall at sakene blir liggende over til neste sesjon, jf. forretningsordenen § 48. I valgår vil representantforslag som ikke er avgjort, og interpellasjoner som ikke er besvart, falle bort. Proposisjoner og meldinger kan av presidentskapet foreslås tatt under behandling i den nye valgperioden etter at uttalelse er innhentet fra regjeringen. Presidentskapet vil videre understreke at den foreslåtte regelen heller ikke skal være til hinder for at en komité kan velge å avgi innstilling i en sak fremsatt senere enn den foreslåtte fristen, dersom komiteen anser dette forsvarlig eller nødvendig. Det tilføyes at dersom en komitéinnstilling ikke blir avgjort i Stortinget innen stortingssesjonen er slutt, skal den ifølge forretningsordenen § 48 tredje ledd tas opp til behandling i neste sesjon i samme valgperiode uten ny komitébehandling. En innstilling som ikke er avgjort i Stortinget innen valgperioden er slutt, bortfaller.

Presidentskapet viser til at reglementskomiteen har foreslått at Stortinget etter søknad fra statsråden eller vedkommende representant kan gjøre unntak fra fristen. Slik søknad foreslås fremsatt for Stortingets presidentskap, som fremmer innstilling til Stortinget. En godkjenning av søknaden vil innebære at statsråden eller representanten kan påregne at saken behandles før Stortinget går fra hverandre før sommeren. Et slikt samtykke vil derfor legge klare føringer for komiteenes og Stortingets egne fremdriftsplaner, og det bør da foreligge særskilte omstendigheter for at saken ikke ferdigbehandles før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni.

4.10 Organisering av voteringene

Det følger av forretningsordenen § 59 første ledd at saker skal tas opp til avstemning ved slutten av dagens møte, hvis ikke Stortinget vedtar at en eller flere saker skal tas opp til avstemning på et tidligere tidspunkt. Denne ordningen ble innført i 1995. Før dette ble saker tatt opp til avstemning umiddelbart etter at presidenten erklærte debatten for avsluttet.

Reglementskomiteens mindretall, medlemmene Eide og Fylkesnes, foreslår at det av hensyn til stortingsrepresentantenes mulighet til å organisere sin arbeidsdag, bør innføres faste tidspunkter for voteringer. Mindretallet foreslår at voteringer som hovedregel gjennomføres klokken 15.00 de dager det er møte i Stortinget. I de tilfeller der møtet varer utover klokken 15.00 foreslås det at votering gjennomføres morgenen etter.

Presidentskapet mener det vil være en fordel for Stortingets arbeidsordning og planleggingen av representantenes arbeidsdag, at avstemningene kan skje på et fastere tidspunkt enn ved møtets slutt.

Organiseringen av avstemningene er forskjellig i ulike land. I Sverige skal avstemningene skje samlet på fredager. Hvilket alternative tidspunkt som kan være best egnet, bør vurderes nærmere. En mulighet kan være at det voteres ved møtets begynnelse dagen etter at sakene er debattert, men med unntak for møtefrie uker. En annen mulighet kan være kan være på et fast tidspunkt på dagen, eventuelt om morgenen neste dag om møtet går ut over dette tidspunktet. Presidentskapet mener derfor at det bør foretas en kartlegging av rutinene for avstemming i andre lands parlamenter, og at det foreslås alternativer til dagens praksis med avstemning på slutten av møtene. Presidentskapet legger til grunn at dette følges opp av presidentskapet i neste stortingsperiode.

4.11 Internasjonale delegasjoner

Presidentskapet har merket seg at reglementskomiteen har fremmet forslag om opprettelse av to nye faste delegasjoner for å styrke kunnskapen og kontinuiteten i Stortingets internasjonale samarbeid: en fast delegasjon for Verdensbanken/IMF og en fast delegasjon for Baltic Sea Parliamentary Conference (BSPC). Presidentskapet har videre merket seg at reglementskomiteen ber om at det i løpet av kommende stortingsperiode foretas en evaluering av ordningen med faste internasjonale delegasjoner. Presidentskapet legger til grunn at oppfølgingene av disse forslagene, som ikke forutsetter endringer i gjeldende regelverk, vurderes av presidentskapet i kommende stortingsperiode.

4.12 Ikrafttredelse

Presidentskapet foreslår at endringene trer i kraft 1. oktober 2017, det vil si ved starten av neste valgperiode.

5. Forslag fra mindretall

Forslag fra presidentskapets medlemmer Olemic Thommessen og Ingjerd Schou:

Forslag 1

Stortingets forretningsorden § 15 første ledd annet og tredje punktum skal lyde:

En tredjedel av komiteens medlemmer kan deretter beslutte at komiteen skal ta en sak om slik kontroll opp til behandling. *Komiteen kan foreta ytterligere undersøkelser i forvaltningen som anses nødvendig for dette.*

Forslag fra presidentskapets medlem Kenneth Svendsen:

Forslag 2

Stortingets forretningsorden § 26 første ledd skal lyde:

Et komitévedtak er gyldig når minst *halvparten* av medlemmene har vært til stede og avgitt stemme.

6. Presidentskapets tilråding

Tilrådingen fremmes av et samlet presidentskap med unntak av:

Forslaget om endret plassering av saksområdet regional planlegging i § 14 nr. 2 og nr. 8, som fremmes av presidentskapets flertall, medlemmene Olemic Thommessen, Ingjerd Schou og Kenneth Svendsen.

Forslaget om at barnehager tas inn i forretningsordenen § 14 nr. 7, som fremmes av presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmet Line Henriette Hjemdal.

Forslaget om endringer av forretningsordenen § 14 nr. 9 bokstav e) og nr. 15, som fremmes av presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmet Line Henriette Hjemdal.

Forslaget til endring av forretningsordenen § 15 første ledd annet og tredje punktum, som fremmes av presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmene Olemic Thommessen og Ingjerd Schou.

Forslaget til endring av forretningsordenen § 26 første ledd, som fremmes av presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmet Kenneth Svendsen.

Forslaget til endring av forretningsordenen § 27 tredje ledd, som fremmes av presidentskapets flertall, alle unntatt medlemmene Svein Roald Hansen og Line Henriette Hjemdal.

Stortingets presidentskap viser til presidentskapets merknader ovenfor og råder Stortinget til å gjøre følgende:

vedtak:

A.

I

I Stortingets forretningsorden gjøres følgende endringer:

§ 5 annet punktum oppheves. Nåværende tredje punktum blir annet punktum.

§ 13 annet ledd skal lyde:

Alle partigrupper skal ha medlem i *finanskomiteen* og har rett til å ha medlem i *kontroll- og konstitusjonskomiteen*. Når det gjelder partigrupper som ikke er representert i alle komiteer, kan valgkomiteen etter anmodning fra vedkommende partigruppe i særlige tilfeller:

- a) gjøre unntak fra plikten til å være representert i finanskomiteen, eller
- b) samtykke i at finanskomiteens medlem også er medlem av en annen fagkomité.

Valgkomiteen gir Stortinget trykt melding om oppnevnelser.

§ 14 nr. 2 skal lyde:

Energi- og miljøkomiteen: Saker om olje, energi, vassdrag og miljøvern.

§ 14 nr. 3 skal lyde:

Familie- og kulturkomiteen: Saker om familie, barn og ungdom, likestilling mellom kvinner og menn, forbrukersaker, herunder saker om gjeldsordning, kirke, tros- og livssynssamfunn, kultur og kulturminner.

§ 14 nr. 4 skal lyde:

Finanskomiteen: Saker om økonomisk politikk, *formues- og gjeldsforvaltning*, finansadministrasjon, finansmarked, regnskap og revisjon, folketrygdens inntekter, skatter, avgifter, toll og *bevilgninger til Stortinget*. Om behandlingen av statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet vises til § 43.

§ 14 nr. 6 skal lyde:

Justiskomiteen: Saker om rettsvesen, kriminalomsorg, politiet, andre justisformål, sivil beredskap, rettferdsvederlag, alminnelig forvaltningslovgivning, straffelovgivning, prosesslovgivning, alminnelig sivillovgivning og *meldinger fra Nasjonal institusjon for menneskerettigheter* og andre saker som gjelder institusjonens virksomhet.

§ 14 nr. 7 skal lyde:

Utdannings- og forskningskomiteen: Saker om utdanning, barnehager og forskning, herunder *koordinering av forskningspolitikken* og forskning for landbruk, fiskeri og næringsliv.

§ 14 nr. 8 skal lyde:

Kommunal- og forvaltningskomiteen: Saker om kommunal forvaltning, regional- og distriktpolitikk, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner, innvandringspolitikk, boligforhold, bygningssaker, *regional planlegging*, nasjonale minoriteter, samiske spørsmål unntatt reglene om valg til Sametinget, saker om organisering og virkeområde for statlig for-

valtning, statens fellesadministrasjon, statlig personalpolitikk, herunder lønnsforhold, *bevilgninger til Det kongelige hus* og partistøtte.

§ 14 nr. 9 skal lyde:

Kontroll- og konstitusjonskomiteen: Grunnlovsaker og valglovgivning. Saker om Stortingets kontroll med forvaltningen, jf. § 15 første ledd. Saker der Stortinget skal ta stilling til hvorvidt konstitusjonelt ansvar skal gjøres gjeldende, herunder om Stortingets ansvarskommisjon skal anmodes om å foreta nødvendige undersøkelser for å klarlegge grunnlaget for slikt ansvar, jf. § 15 annet og tredje ledd og § 44. Komiteen skal også gjennomgå og gi innstilling til Stortinget om:

- a) statsrådets protokoller mv., jf. Grunnloven § 75 bokstav f,
- b) regjeringens årlige melding om oppfølgingen av stortingsvedtak som inneholder en anmodning til regjeringen, og om behandlingen av representantforslag som er vedtatt oversendt regjeringen til utredning og uttalelse,
- c) dokumenter fra Riksrevisjonen, og andre saker om Riksrevisjonens virksomhet,
- d) meldinger fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen, og andre saker om ombudsmannens virksomhet,
- e) meldinger fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste, og andre saker om utvalgets virksomhet,
- f) rapporter fra Stortingets ansvarskommisjon og stortingsoppnevnte granskingskommisjoner.

§ 14 nr. 11 skal lyde:

Transport- og kommunikasjonskomiteen: Saker om innenlands transport, post, generelle saker om telekommunikasjon og elektronisk kommunikasjon, *fritidsbåter* og oppgaver under Kystverket.

§ 14 nr. 12 skal lyde:

Utenriks- og forsvarskomiteen: Saker om *utenrikspolitiske* forhold, militært forsvar, *meldinger fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret* og andre saker om *nemndas virksomhet*, utviklingshjelp, saker som angår norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder, og – i alminnelighet – saker som gjelder avtaler mellom den norske stat og andre stater eller internasjonale organisasjoner.

§ 15 første ledd annet og tredje punktum skal lyde:

En tredjedel av komiteens medlemmer kan deretter beslutte at komiteen skal ta en sak om slik kontroll opp til slik behandling. *En tredjedel kan videre foreta ytterligere undersøkelser i forvaltningen som anses nødvendig for dette.*

§ 15 femte ledd nytt siste punktum skal lyde:
Ved behandlingen av saker etter § 14 nr. 9 bokstav b) kan komiteen velge å innhente uttalelse fra vedkommende fagkomité som grunnlag for utarbeidelse av sin innstilling.

§ 16 første ledd oppheves.

§ 16 tredje ledd blir første ledd.

§ 16 fjerde, femte, sjette, syvende og åttende ledd blir henholdsvis tredje, fjerde, femte, sjette og syvende ledd.

§ 16 tredje ledd nytt annet punktum skal lyde:
Dersom lederen for partigruppen allerede er medlem av komiteen, kan partiet i tillegg til nestleder utpeke ytterligere ett varamedlem.

§ 17 første ledd nytt annet punktum skal lyde:
Europautvalget kan også benyttes til konsultasjon med Stortinget om andre handelspolitiske saker og forhandlinger. I slike tilfeller skal også næringskomiteen innkalles.

§ 18 skal lyde:

Finner Stortinget det nødvendig, kan det unntaksvis nedsette særskilte komiteer til å behandle en enkelt sak eller saker av et bestemt slag. *Innstilling om å nedsette en særskilt komité fremmes av Stortingets presidentskap. Innstillingen skal også inneholde forslag til vedtak om sammensetning av den særskilte komité, og så vidt mulig bør det unngås at oppnevningen fører til vanskeligheter for det ordinære komitéarbeidet.*

§ 20 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde og femte ledd blir henholdsvis tredje og fjerde ledd.

§ 21 annet ledd første punktum skal lyde:

Har et komitémedlem forfall til en komitésamling når Stortinget ikke er *samlet*, og komitélederen finner å kunne godta forfallet, kan lederen innkalle vedkommende medlems vararepresentant.

§ 21 annet ledd tredje punktum skal lyde:

§ 5 annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 22 femte ledd skal lyde:

Når andre komiteer enn utenriks- og forsvarskomiteen behandler saker som berører norske *utenrikspolitiske* interesser eller norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder, skal utkast til innstilling forelegges utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

§ 26 første ledd skal lyde:

Et komitévedtak er gyldig når minst tre femtedeler av medlemmene, *avrundet opp til nærmeste hele tall*, har vært til stede og avgitt stemme.

§ 26 annet ledd annet punktum skal lyde:

Bortsett fra ved valg, *herunder valg av saksordfører*, er komitélederens stemme utslagsgivende dersom en avstemning viser like mange stemmer for og imot.

§ 27 tredje ledd nytt tredje og fjerde punktum skal lyde:

For øvrig bør høringer fortrinnsvis holdes på tidspunkter som ikke sammenfaller med møter i Stortinget. Høringer samtidig med møter i Stortinget forutsetter samtykke fra Stortingets presidentskap.

§ 30 første ledd første punktum skal lyde:

Hvis komiteen finner at et representantforslag helt eller delvis bør imøtekommes og at saken egner seg for avgjørelse i Stortinget uten nærmere utredning, *skal* statsråden gis anledning til å uttale seg om forslaget før realitetsinnstilling avgis.

§ 30 annet ledd skal lyde:

Hvis komiteen mener at Stortinget av formelle grunner ikke bør ta forslaget til realitetsbehandling, gis innstilling om at forslaget avvises. Er det behov for ytterligere utredning før det tas realitetsstandpunkt, kan komiteen gi innstilling om at forslaget oversendes regjeringen til utredning og uttalelse. *I andre tilfeller gis det innstilling om at representantforslaget helt eller delvis vedtas ved at dette gjengis i tilrådningsen, eller om at forslaget ikke vedtas. Dersom det ikke er flertall for et vedtak etter første til tredje punktum, skal det gis innstilling om at forslaget vedlegges protokollen.*

§ 35 første ledd annet punktum skal lyde:

Programmet skal opplyse om hvilke dager det skal holdes møter og om når møtene skal begynne.

§ 47 nytt tredje ledd skal lyde:

For at kongelige proposisjoner og meldinger skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, må de fremlegges senest 10. april. Fristen gjelder ikke for proposisjoner om endringer statsbudsjettet og melding om revidert nasjonalbudsjett, proposisjoner om inntektsoppgjørene, takstforhandlingene, jordbruksforhandlingene eller den årlige kommuneproposisjonen. For at representantforslag og interpellasjoner skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, må de fremsettes innen samme frist. Stortinget kan etter søknad gjøre unntak fra fristen. Slik søknad fremset-

tes for Stortingets presidentskap, som fremmer innstilling til Stortinget.

§ 51 første ledd annet punktum skal lyde:
Et slikt vedtak medfører at den enkelte taler kan gis kortere *eller lengre* taletid enn det som er fastsatt i § 52.

§ 51 tredje ledd bokstav a skal lyde:

a) I alminnelige politiske debatter, *herunder finansdebatt og redegjørelser etter § 45 første ledd bokstav b*, gjelder begrensningen ikke for statsministeren og lederne i partigruppene.

§ 52 første ledd første punktum skal lyde:

Taletiden må ikke overskride 15 minutter i første innlegg, ti minutter i annet innlegg og tre minutter i eventuelle følgende innlegg.

§ 73 fjerde ledd fjerde punktum ledd skal lyde:

Ved innledningen av spørretimen kan presidenten bestemme at spørteren og statsråden kan få ordet bare én gang hver etter at statsråden har svart, dersom presidenten finner dette nødvendig for at sakene på dagsordenen kan bli behandlet *i løpet av møtet*.

II

Endringene trer i kraft 1. oktober 2017.

B.

I reglement om register for stortingsrepresentantenes verv og økonomiske interesser gjøres følgende endringer:

I

§ 9 skal lyde:

Selskapsinteresser (aksjer, andeler m.m.) som vedkommende selv eier enten direkte eller indirekte gjennom et annet selskap, *eller som vedkommende forvalter*. Selskapets navn og ansvarsform oppgis, *samt eierandelen*. Utbytte av selskapsinteressene oppgis ikke.

Endringer i selskapsinteresser som eies indirekte gjennom et annet selskap, skal meldes inn to ganger i året, henholdsvis innen én måned etter at Stortinget har trådt sammen i høstsesjonen, og senest innen 1. april i vårsesjonen.

Selskapsinteresser som eies indirekte gjennom et annet selskap er ikke omfattet av registreringsplikten dersom vedkommende, sammen med nærstående (jf. aksjeloven § 1-5 (1)), eier mindre enn 10 pst. av selskapet, og heller ikke deltar i investeringsbeslutninger. Dette unntaket gjelder ikke for selskap som er organisert som ansvarlig selskap (ANS eller DA) eller kommandittselskap (KS).

Eierandeler i aksjefond eller annet verdipapirfond oppgis ikke.

Uavhengig av tredje og fjerde ledd skal økonomiske interesser som eies indirekte gjennom et annet selskap eller andeler i aksjefond eller annet verdipapirfond meldes inn dersom det foreligger særlige personlige eller økonomiske interesser som kan gi grunnlag for mulige interessekonflikter.

II

Endringene trer i kraft 1. oktober 2017.

Oslo, i Stortingets presidentskap, den 15. juni 2017

Olemic Thommessen

Marit Nybakk

Kenneth Svendsen

Svein Roald Hansen

Ingjerd Schou

Line Henriette Hjemdal

